

Sygn. akt II USK 355/21

POSTANOWIENIE

Dnia 1 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z wniosku G. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziałowi w W.
o emeryturę i rekompensatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 1 lipca 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 23 lipca 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od wnioskodawczynie na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 23 lipca 2020 r. oddalił apelację G. D. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 marca 2018 r., oddalającego wniesione przez nią odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. z dnia 31 marca 2017 r., odmawiającej wnioskodawczynie przyznania jej prawa do emerytury oraz rekompensaty.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej odwołująca się podniosła zarzut naruszenia: 1) art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, polegające na jego niezastosowaniu, podczas gdy art. 27 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu

Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.) w sposób nieuzasadniony różnicuje sytuację osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r. w stosunku do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. w dostępie do prawa do zabezpieczenia społecznego z uwagi na wiek; 2) art. 27 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przez jego nieuzasadnione zastosowanie i przyjęcie, że przepis ten nie jest sprzeczny z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji, podczas gdy różnicuje on sytuację tych samych osób tylko i wyłącznie ze względu na wiek, a w konsekwencji narusza zasadę równości w prawie do zabezpieczenia społecznego oraz stanowi przejaw dyskryminacji; 3) art. 28 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przez jego nieuzasadnione zastosowanie i przyjęcie, że przepis ten nie jest sprzeczny z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, podczas gdy różnicuje on sytuację tych samych osób tylko i wyłącznie ze względu na wiek, a w konsekwencji narusza zasadę równości w prawie do zabezpieczenia społecznego oraz stanowi przejaw dyskryminacji.

Wskazując na powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...), a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej się zwrotu kosztów procesu w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi kasacyjnej.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała, że jest ona oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd drugiej instancji dokonując oceny, czy art. 27 pkt 2 i art. 28 pkt. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS naruszają zasadę równości w sferze dotyczącej stanowienia prawa, w połączeniu z dyskryminacją, co stanowi naruszenie art. 32 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP, w oczywisty sposób w ocenie tej odwołał się do niewłaściwej grupy uprawnionych do zabezpieczenia społecznego, tj. do grupy kobiet, które urodziły się po dniu 31 grudnia 1948 r., a więc grupy wyodrębnionej z uwzględnieniem nierównego i dyskryminującego kryterium wieku, choć powinien dokonując tej oceny odwoływać się do grupy ogółu kobiet uprawnionych, co doprowadziło Sąd drugiej instancji do przyjęcia błędnych wniosków co do zgodności z Konstytucją tych przepisów. Ponadto, Sąd drugiej instancji dokonując oceny, czy art. 27 pkt 2 i art. 28 pkt. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS naruszają zasadę prawa do zabezpieczenia

społecznego, co stanowi naruszenie art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, nie uwzględnił w swoich rozważaniach jednej z istotnych zasad zabezpieczenia społecznego, jaką jest zasada wzajemności, choć powinien dokonać tej oceny także z uwzględnieniem tego aspektu, co doprowadziło Sąd drugiej instancji do przyjęcia błędnych wniosków co do zgodności z Konstytucją tych przepisów.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania; ewentualnie wniósł o oddalenie skargi i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wniesiona przez skarżącą nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku

przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK

352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia powołanej przesłanki przedsądu.

Wypada zauważyć, że w przedmiotowej sprawie Sąd Apelacyjny ustalił, iż wnioskodawczyni urodziła się w dniu 8 czerwca 1947 r. i legitymuje się ogólnym stażem pracy w wymiarze 7 lat, 7 miesięcy i 28 dni. Zatem, odwołująca się, jako osoba urodzona przed dniem 1 stycznia 1949 r., nie spełnia warunku wynikającego z art. 28 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a mianowicie nie ma co najmniej 15 lat okresów składkowych i nieskładkowych. W konsekwencji, nie spełnia także przesłanek z art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych do nabycia prawa do rekompensaty, gdyż nie legitymuje się okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wynoszącym co najmniej 15 lat. W takiej sytuacji, prawidłowo Sąd drugiej ocenił, że wnioskodawczyni nie spełniła ustawowych przesłanek uprawniających do nabycia prawa do świadczenia emerytalnego (k. 10 uzasadnienia wyroku).

Odnosząc powyższą ocenę Sądu Apelacyjnego do sposobu motywowania przez skarżącą oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, należy stwierdzić, że sądy i inne organy stosujące prawo nie mogą orzekać o niekonstytucyjności przepisu ustawy, gdyż wyłączną kompetencję w tym zakresie, zgodnie z art. 188 Konstytucji RP, ma Trybunał Konstytucyjny. Natomiast sąd, mając uzasadnione wątpliwości co do zgodności przepisu ustawy z Konstytucją, ma obowiązek na podstawie art. 193

Konstytucji zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2020 r., III CZP 95/19, LEX nr 3066660 i wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 października 2002 r., V CKN 1456/00, niepubl., z dnia 7 listopada 2002 r., V CKN 1493/00, niepubl., postanowienie z dnia 18 września 2002 r., III CKN 326/01, niepubl., z dnia 27 marca 2003 r., V CKN 1811/00, niepubl., z dnia 24 października 2003 r., III CK 36/02, niepubl., z dnia 6 listopada 2003 r., II CK 184/02, niepubl., z dnia 21 listopada 2003 r., I CK 323/02, OSNC 2004, nr 6, poz. 323, z dnia 26 marca 2004 r., IV CK 188/03, niepubl., z dnia 16 kwietnia 2004 r., I CK 291/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 71, z dnia 24 czerwca 2004 r., III CK 536/02, niepubl., z dnia 3 grudnia 2008 r., V CSK 310/08, OSNC-ZD 2009, nr A, poz. 16, z dnia 2 kwietnia 2009 r., IV CSK 485/08, niepubl., z dnia 27 stycznia 2010 r., II CSK 370/09, niepubl., z dnia 16 marca 2012 r., IV CSK 310/11, niepubl., z dnia 24 listopada 2015 r., II CSK 517/14, niepubl.).

W sytuacji, gdy Sądy *meriti* zastosowały do rozstrzygnięcia sprawy przepisy, których zgodność z Konstytucją RP nie została zakwestionowana przez Trybunał Konstytucyjny, a same nie znalazły podstaw do wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem w trybie art. 193 Konstytucji RP, nie można przypisać zapadłemu wyrokowi kwalifikowanego naruszenia prawa i sugerować oczywistą zasadność skargi kasacyjnej.

Wobec niewykazania przez skarżącą istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach orzeczono stosownie do art. 98 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).